

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her:

<https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Wilhelm Holter
Familien Holter
i Drammen

Familien Holter i Drammen.

Breve til Iver Holter fra hans mor 1798 og 1799.

Ved direktør **Wilhelm Holter.**

De nedenfor meddelte breve er skrevet af købmand paa Brager-nes Ole Holters enke *Magdalene Elisabeth Røder* til hendes søn Iver Holter, medens denne laa i Kjøbenhavn i 1798 og 1799 og i sidstnævnte aar tog dansk juridisk examen. — Magdalene Elisabeth Røder var en datter af sogneprest til Enebak hr. Johan Wilhelm Røder og døbt der $^{11}/_6$ 1753. Hun døde i 1838 paa Bragernes som enke efter købmand Ole Hansen Holter, døbt $^{7}/_9$ 1741 paa Bragernes og død den $^{26}/_{11}$ 1792.

Denne familie Holter danner en gren af den gamle Holter' slegt, som i over 200 aar har været knyttet til den store gaard Hvam i Nes paa Romerike og hvorom se Finne-Grønn: Gaarden Hvam, Akershus Amtsformandskabs Forhandlinger 1913.

Iver Andreas Günther Holter var født $^{21}/_6$ 1781 paa Bragernes, hvor han nedsatte sig som købmand i 1801, blev stadskaptein i Drammen og chef for Bragernes kompani. I handelskrisen 1817 maatte han indstille sine betalinger, blev s. a. ansat i toldvæsenet og var overtoldbetjent i Drammen fra 1830 til 1856. Efterhaanden afbetalte han sin gamle gjeld og havde i 1856 fuldt dækket sine kreditorer fra 1817. I 1814 var han medlem af den af Rigsforsamlingen nedsatte værnepligtskomité, repræsenterede Drammen paa Stortinget i 1814; blev 1812 ridder af Dannebrog og døde $^{19}/_5$ 1860 paa Høvik i Lier «som en af byens mest anseede og elskede borgere.» Se forøvr. biografi med portræt i jubileumsskriftet: Drammen 1811—1911, s. 206.

I.

Kjæreste Iver!

Drammen d. 27 Juli 1798.

Hvor glade blev vi alle over igaar med Posten at faa din Ankomst til Kb.hvn at vide. Da Veiret i denne hele sidste Uge har været lutter Stormvinde, hvilket deres Galliot har maattet føle, der først blev ladt af de hjemkommende. Vore Skibe gik til Seils, var alt udenfor Færder og maatte tilbage hertil formedelst en svær Læk, da alle Mænd vilde forladt Skibet, men med stor Nød og overhændig Pumpning fik dette hid til Kranen. Altsaa denne Reise forspildt. — Førrige Søndag, den 22de d. M.

gik vor kjære L. C.¹ atter til Seils til Skotland. Færder Brev har vi faaet, dateret 23de s. M. og da jeg ikke idag med Posten har faaet Noget fra ham, haaber jeg, han har sluppet at gaa ind vesterpaa. Thor Christensen¹ gik Færder Dagen forud. Nu maa jeg melde dig noget Nyt, som jeg tror du finder dig fornøiet med. 8 Dage efter din Bortreise kom her fra Flensborg et Brigskib tilkjøbs, bygget af pur Egematerialier, dobbelt Stel Seil og ellers meget godt Inventarium. Dette Skib gik unge Svinke² og lurede paa; men medens dette smaa Lureri foregik, reiste din Broder Casper³ ombord og ved at tilbyde Skipperen 2600 r., som var 100 r. mer end Svinke bød, fik han det. Jeg har dels selv, dels ved Suhr & Søn udlagt disse Penge. Men Rhederne er du og din Broder $\frac{1}{4}$ Part tilsammen, Lund $\frac{1}{4}$ Part, Thor Christ[ensen] $\frac{1}{4}$ Part og L. C.[hristensen] $\frac{1}{4}$ Part. Jeg haaber, du hermed finder dig fornøiet og tror, kjæreste Iver, Intet af hvad der kan befordre din Fordel skal efterlades.

Styrmænd Brandt, som var med L. C[hristensen], fik Briggen at føre. Havde du seet, hvor glad han blev! Altsaa nød jeg den høie Fryd at meddele en flink Mand et anstændigt Levebrød. — Den toges strax under Opladning for Skotland med en Ladning, og L. Christensen tog den under sin Omsorg, da baade «Enigheden» og Briggen gik Seil herfra paa en Dag. Dette Brigskib kaldes nu «Magdalena & Anna». — Endnu har jeg ikke meldt et eneste Ord om din Ven L. C[hristensen]s Befindende. Det er ikkuns maadeligt, dog langt bedre end vi forestillede os. Ilde plaget af Bylder har han været, men saavel Doktoren i Skotland som her siger, at denne Plage vil borttage hans Gigtsmerter. — Berenhoff⁴ har nu i 3 Uger ligget syg, bruger Gislesen⁵, og som jeg og andre tror, Salven er baade hun og han. Dette burde de forlængst gjort. — Caspar har nu i 8 Dage været i Oplandet paa Mærkning og maaske herved gjort en Handel af et Parti Bjælker i en beneficeret Skov, som var til Auktion. — Forresten lever vi nu rolig og godt, da jeg i min jævne Husstel sørger saa vidt som muligt for Ve[l]færden og som ofteste opløfter min Bøn til Gud for os Alle. Ak, vidste du, min snille Iver, de glade Forestillinger, jeg gjør mig, naar jeg tænker paa den Tid, da vi skal samles for bestandig. — En Eftermiddag, medens Lars var hjemme, drak vi Kaffe og Chocolate i hans Gaard, hvor Lunds, Smiths⁶ og Thor

Christ. var med, og efterat vi havde spist os et Stykke Ost og Brød, drukket dertil en liden Sup, gik hver til sit. Min kjære Iver, din lange Reise har sluttelig medtaget din Kasse. Jeg sender derfor herved 10 r. Du ved vor Aftale derom. Jeg er forvisset om du holder tilbage, hvad du kan; thi her at spare . . . Penge er ikke muligt, hvor din ærværdige Faders gode Handlinger svæver enhver livagtig for Øine. Derimod vil det meget anbefale dig hos enhver, naar de ser, du uden at trænge dertil holder paa Skillingen. Det glæder mig i Sandhed meget, du har fundet det saa godt i det Hjem, du er kommet. Jeg fik for nogle Dage siden spurgt, at de unge Ankerne⁷ logere i samme Hus. Saameget kjærere for mig, om de findes gode og simple i sit Væsen; thi, min kjære Iver, mangler dem disse herlige Egenskaber, da vogt dig og betænk, din Kasse strækker kun slet til adelige Depenser. Jeg kommer nu meget til at længes efter at faa vide, hvordan dine Læsetimer er inddelte. Nok et falder mig ind: Finder du, at den norske Røgelax er i nogen Smag der, og tror du det passelig, skulde jeg med Sk[ipper] Petersen sende 2de Stkr. Ligesaa havde jeg tænkt at faa samme Sk[ipper] overtalt til at medtage 8 Favne Birkeved som en Present til Professoren.⁸ Disse sidste, nemlig Veden, tror jeg skulde befri dig for at sove i Kulden til Vinteren, og Hilsen min kjære Iver, er den kostbareste Skat, vi ejer. Meld mig dine Tanker herom med Petersen. Jeg betaler ikke Postpenge af dette Brev med frit Forsæt, for at det desto sikrere kan komme dig ihænde.

Nu tusinde Hilsener fra os Alle og Guds Beskjærmelse være over dig det ønsker din til sit sidste Øieblik . . . [ulæseligt] Moder
M. E. sal. Holter.

Kjære Iver, kunde du spørge Suhr om ikke de af Christensen bestilte Møbler saa og den smale Speile samt Senge-dækken og den Maskine, der er bestilt af mig, kunde nu komme med Skp. Petersen.

II.

Bedste og kjæreste Iver. Drammen d. 14 Sept. 1798.

Saa er jeg da den som først bryder vor Aftale, den nemlig at skrive hveranden Uge; men min Iver, denne Tid har

været hel urolig for os. Da Christensen har været hjemme, ved du selv, at der falder noget adskilligt ind, især da der i samme Tid var Barnedaab hos Thor Christensen, hvor Grethe var Fadder.⁹ L. C[hristensen] bliver seilklar i næste Uge. Han har havt en svær Reparation paa «Enigheden», da de maatte paa Hjemturen kappe næsten alle sine Seil med Videre. Nu kommer det an paa om Suhr & Søn kan faa de Hrr Assurandører til Erkjendelse. Nu kommer den vigtigste Hinder, nemlig denne, at Caspar⁸ er kommet ind i det grønne Corps og har nu i 7 Dage exerceret og imorgen skal det hele Corps spise paa Høvig til Aftenen. Igaarftes var der stort Selskab hos Lars Moe for det hele Corps og Caspar var indbudet, men din Broder blev hjemme og dermed var jeg vel fornøiet. Næstkommende Mandag skal der være stort Bal paa Hotvedt hos Ritmester Omsted og saa er da denne Høitid forbi. Alt dette er meget godt, men Rolighed, min Iver, var bedre.

Hvorledes, velsignede Iver, har du det langt fra os alle? Ak gid nu denne Skilsmisse med dig var overstaaet. Du kan ikke tro, hvor ondt det gjør mig, jeg har mistet alt mit gode Haab om at faae Birkeveden til dig, dersom ei Skip. Petersen tager den med. Lund er idag paa Auktion paa Westby. Gud ved, hvorledes det gaar af med denne Sag. Brig. er lykkelig kommet tilbage, ladet igjen for Holland og gaaet til Seils. Gud give, den var vel tilbage denne Tur; thi saa god . .

(Resten af Brevet mangler.)

III.

Elskværdige Iver.

Saa gaar det dig som os her, hvor vi om Tirsdag med stor Længsel vente Posten for at se noget fra dig.

Nu erindrer jeg først at besvare et Spørgsmaal, du har sæt mig, nemlig om din Brig. Den er 41½ Commercelæst og lader næsten 8000 Bord, saa det svarer godt baade til sit Kjøb og Læstedrægtighed. — & Anna skal betyde Madame Lund, som heder Anne Kirstine. Nu et nyt — tænk Jomfru Poppe

skal fra Lunds i Høst. Nu kan du let tænke, hvad Forandring der vil blive i et saadant Hus som det er og gid det ikke ogsaa strakte til mig, da jeg ikke indser, hvorledes Lund skal dele sig.

Med den Taftes Prøve bliver der intet Kjøb, da Grethe fik noget hos S. Clausen, som hun fandt sig fornøiet med. Derimod beder hun, du vilde købe for hende en hvid moderne Fjær til Hovedpynt paa Bryllupsdagen. Derfor maa den være smuk. Her bruges de meget lange, brede og tynde. Ligesaa skulde du købe en lys rød Fjær, enten bare lyserød eller rød med hvide Kanter. Dette vilde du, min snille Iver, vel nedlægge og sende os med Skibsleilighed. Til dettes Indkjøb følger 5 rd., ligesaa til dig selv Haandskillinger 10 rd.

Saalænge Sommeren er kan jeg afsæ disse Skillinger, for du ikke for ofte skal komme til Suhr om Penge.

Idag faaet Brev fra Christ[ensen] at baade «Enigheden» og . . [ulæseligt] Brig er lykkelig kommet over til Skotland d. 3die August, men har maattet ligge 9 Dage før de kunde losse. Til den Tid Christ[ensen] skrev sit Brev, havde han ingen Ordre faaet til en sidste Reise paa Skotland, saa han faar nok nu til Holland, som ingen af os er meget for, men hvad hjælper det. C[hristensen] har været meget plaget af Tandpine og Hævelse. Nu lidt Nabo Nyt. Tænk Doktor Gisle[sen] har taget sin kone til sig. Et Rygte siger idag, at han skal følge med Skpr. Petersen til Kjøbenhavn. Hvor vil han ikke nu plage DHr Jurister med alle sine Paafund! Lev da, min elskede Iver, vel, og vel-signet være du for hver glad Stund, du volder mig.

Brag. d. 24 Septbr. 1798.

Al min Tid er jeg din . . [ulæseligt] Moder

M. E. sal. Holter.

IV.

D. 18 Januarij 1799.

Min elskværdige Iver.

Meget ondt gjør det mig, jeg idag skal afknappe dit Brev saameget, da Tiden er mig saa knap, men ganske at lade

af at skrive kan jeg ikke. Alting er nu hos mig som du kan forestille dig. Da vi spiste Middag kom vester Post, bragte den Efterretning, at de gamle Thoresens¹ skulde komme idag. Flux L. Chr[istensen], Th. Chr[istensen], N. Lund, C. Holter og Madame Lund agter ud til Østerøe for at møde. Paa Søndag kommer Modumsformændene, paa Mandag Rasmussens Folk og med alt dette savner vi dig, værdige Søn. Hvad mit Hjerte føler i denne Tid, er Gud bedst bekjendt. De følsomste Tanker henriver mig ofte og Slutningen af Alt er Paakaldelse til Gud og min varmeste Tak for mine værdige Børn, som til denne Tid har undt mig Glæde og ingen Sorg.

Siden Nytaar har Lund og Caspar havt meget trabelt med at opgjøre mine Bøger. Dette troede jeg meget nødvendigt før Grethes Bryllup for at vide, hvorledes Bestemmelsen med hendes Medgift skal være. Herrens Navn være lovet for alle sine Velgjerninger mod os! Det andet Aar efter min Mands Død forliste jeg 1900 rd.; men Gud ske Tak, forrige Aar havde jeg dette inde igjen, og iaar har jeg lagt op 2000 rd. foruden mine Reparationer paa Høvig m. m. Jeg har altsaa med din Broders Samtykke besluttet at give din Søster i Medgift 1000 rd. foruden de Meubler, hun har faaet; thi hvad Linned og Sengeklæder angaar, vil Gud spare mig Livet, skal de, mine kjære Sønner, faa lige imod. Disse 1000 rd. formoder jeg ikke fradrages hende eller hendes Mand i sin Tid af den Søsterlod, hun maatte tilkomme. — Jeg tror, bedste Iver, min Paastand er billig, saavel i Henseende, hun i sin Tid ikkun faar halvt med Eder, som og at Eders Opdragelse i fremmede Huse har kostet mere end hendes, og de Udgifter, som dertil er medgaaet, bør heller ikke føres dig og din Broder i Regning.

Naar jeg skriver næste Gang, skal du faa Copie af mit Brev ved Pengenes Oversendelse til Christ[ensen]. — Næste Post maa du ikke vente Noget fra mig.

Jeg slutter med den inderligste Hengivenhed og et uaf-ladelig din . . [ulæseligt] Moder

M. E. sal. Holter.

Deres Brig har alt begyndt at lade for Liverpool for Rherierts Regning med en Ladning Bjelker og Bord, tager derfra Fragt paa Tur eller hjem efter Ordre.

Som sidste Gang i min Moders Hjem skriver jeg dette til dig. Farvel, værdige Broder, og glem ikke din oprigtige Søster

G. Holter.¹

V.

Kjæreste Iver.

Modtaget dit meget kjærkomne Brev af 9. d. M. Sandelig, min Iver, det er mig kjært, at du er frisk og befinder dig vel i denne ualmindelig strenge Vinter. Det vilde fordoblet min Smerte, ifald den dyre Brændsel der paa Stedet skulde forarsage dig Skade af Kulden. Til denne Artikel maa du intet spare; Helbredden er vort kostbareste Klenodie af timelige Ting. —

Min dyrebare Iver, ikke kunde du mangle Materie at skrive til mig, saalænge du lader ubesvaret mit Brev af 18de eller 19de Januarij. Maaske du ikke holder for Ret min Beretning om mine Handlinger, derudi jeg tror at have handlet efter Billighed og Pligt og naar du alene med dit sædvanlige gode Hjerte og fornuftige Eftertanke vil løselig gjøre Overslag, hvad din Opdragelse fra dit 11te Aar har kostet til denne Tid, som dog aldrig skal eller bør komme dig til Afdrag i din tilfaldende Arv i sin Tid, og dertil overveie, hvad din Søster i lige Tilfælde har nydt, saa faar Sagen endog lovmæssig betragtet et Udfald efter min Beslutning. — Bedste Iver, jeg kan ikke formode, du kunde tænke ufordelagtig om mig; men den Frygt kan jeg ikke nægte har indtaget mig, at du kunde eftertidelig indskrænke din Kjærlighed for din Søster og nye Svoger — og hvad var da min Handling herudi, som jeg troede extra god i alle Henseender? Ikke andet end en ulykkelig Feil, der med et dødeligt Saar vilde forgifte vor ellers lykkelige Familie.

De unge Folk lever meget vel i sin Rolighed. Vi er hveranden Dag sammen om Aftenen ved Spisetid. Vi savne dig ædle Søn. Din Hjemkomst vil fordoble vor Fornøielse og Gud skal vide, det bliver og høist nødvendigt, da Jomfru Poppe hos Lund absolut vil derfra næste Høst — og altsaa indser jeg meget godt, at Lund den meste Tid maa passe paa hjemme, ifald hans Egnes Velfærd ikke skal spoles. Dog lader jeg som ganske uvidende om alt dette, da jeg indser denne gode

og fornuftige Mands Hjælp endnu vil være Eder mine to Børn til sær Nytte. Imidlertid vil vel endog denne Udgift som betydelig spares. Stakkels Lund, han lider meget, og hans ældste Søn¹² er om Sommeren meget flink tilsøs, men om Vinteren hjemme vil Intet foretage til Nytte.

Andet Nyt, min Iver, kan jeg ikke nu melde dig, end at Kulden i denne Vinter er græsselig og den Fattige lider usigelig. Søe-Isen har lagt sig, ja Havet udenfor Færder saa langt som Vand sees, saa Gud ved naar Skibningen kan begynde dette Foraar, hvilket er meget galt for Lasthandlerne. Deres Brig gik Færder ud 11 Dage før Søen saaes tilfrossen, har havt godt og føielig Vind, saa vi har det bedste Haab.

Det er mig kjært, du har begyndt paa Musiken. Vel sandt, det falder kostbart; men jeg kjender din Lyst og Geni i dette Fag og ved vist, jeg ikke vil fortryde det. Kan du indskrænke denne Lærdoms Udgift til 50 rd., saa vilde jeg dermed være fornøiet. Jeg erfarer, du maa gaa til din Lærer i denne Videnskab. Forlad min Vankundighed; som gammel og af aldrig Tænkemaade bliver hver Skygge et Spøgelse for mig. Videnskaben du søger er god, er og den Menneske, der lærer dig samme ligesaa, da nyder du for dine Penge dobbelt Nytte. Elskede Iver, ved din Fraskillelse fra os var dit Hjerte uskyldigt. Ynglingens skyldfrie Sjæl er som et nyt afpoleret Speil. Naar en uren Aande kommer det endog i Afstand nær, fordunkles det, og vover man at trykke sine Læber dertil, viser det som et Stempel. Vær Dyden tro, hold dig fast ved Religionens usvigelige Grundstøtte. Lad ikke din Videnskabs Lyst omstyrte de Grundsætninger, som ene bør være dig helligere end Prisen, som dog forsvinder ved vor Bortgang til de evige Boliger. Ved disse Betragtninger opfordrer jeg til at spørge, om du denne Høst [har] søgt Adgang til Herrens Bord eller og tror jeg, du ikke maa forsømme dette saa hastigt som dig muligt.

Mit Papir er atter fuldt. Tusinde Hilsener sendes dig fra mig og din Familie. Al min Tid lever jeg din . . [ulæseligt] Moder

Bragt. 15de Feb. 1799.

M. E. sal. Holter.

Adjø min engang velsignede Søn!

VI.

Dr. 5te Julij 1799.

Min dyrebare Iver.

At beskrive dig fuldkommen min Glæde over Indholdet af dit sidste Brev er mig ganske umuligt. Saa er da denne Pust overstaaet, baade for dig og mig og velsignet være du, min elskværdige Søn, for ethvert arbejdende Øieblik, du har havt for denne Sag. Med Guds Hjælp vil du ikke fortryde denne Møie; thi behøver du ikke at anvende denne Lærdom som Velfærdssag, saa vil det dog alle Tider svare god Regning at vise sig som duelig Medborger. Jeg lod strax Byfogden¹⁸ vide din Fremgang, som med os tog stor Part deri. Just den Eftermiddag Posten kom, havde jeg og Grethe været over og lykønsket deres Hidkomst. Vores kjære og troe Lund tager stor Part i denne Fornøielse, vi her nyder. Han har og nu en glad Forventning, da han ved første søielige Vind kan vente sin lille Ole Holter¹² fra Holland. Jeg sender dig herved indlagt 20 rd., hvoraf du tager og betaler Portraitmaleren for dit Skilderi, som det var din Søster og Svoger meget kjært at eie. Nu, min Iver, skrider jeg til at besvare det øvrige Brev. Meget godt kan jeg indse, at du ikke til nogen Fuldkommenhed har kunnet lært de 2de Sprog, som du havde bestemt dig; men dette tror jeg, at den Begyndelse, du har gjort, er grundig og grammatikalsk, og naar saa er, vil en flittig Øvelse næsten sættes i Ligning med Lærdom — og hænder det sig ofte, at man her paa Stedet kunde faa Undervisning som i alle Henseender vilde være lettere end i Kjøbenhavn. Nu bidrager meget hertil den store Længsel, jeg har at se dig hjemme hos os, hvor du nu vilde dele den Lykke, vi nyder i vor huslige Omgang; netop i denne Tid, hvor Handelens Standsning kunde nedtrykke al Munterhed i vort Sind. Men just dette Tilfælde, at vi i denne Tid er lykkelige, viser, hvad en trofast Forening i en Familie kan tilveiebringe, naar den understøttes af sandt og varigt Ven-skab. Jeg ønsker derfor, at du saasnart dette indløber, føier Anstalt til din bestemte Reise omkring i de Kjøbsteder, hvor det bedste Kornvare faaes fra, saasom Corsøer, Nakskov og fra Aalborg (den bedste Havre). Dette sidste Sted faar vel und-

væres, da det ligger for langt borte og blev for kostbart. Hos Suhr & Søn maatte du faa opgivet, hvad Kjøbmænd de paa ovenmeldte Steder maatte kjende som hæderlige Mænd. Hos disse maatte du aflægge et Besøg under Foregivende at anhøre deres bestemte Priser paa alle Sorter Korn og Fedevarer, ifald du og din Broder ved din Hjemkomst vilde blive af de Tanker fra dem at forskrive Ladninger, da de allerede i en 6 Aars Tid har tilfælles havt en liden Kornhandel, som de søger for Eftertiden at udvide, samt hvad Conditioner i Betalingstiden de vil tilstaa, ifald du og din Broder enten forskrev en Ladning fra dem, eller deres hidsendte Skippere kunde komme i Handel om en Ladning iblandt. Du forstaaer mig vel, min Iver, dette er blot et Foregivende, du bruger ved dit Komme for at søge Bekjendtskab eller efter Kjøbmands Skik at anvise sin Person. Men du maa ingenlunde gjøre nogen Akkord paa Varer, da det aldrig er vor Tanke at forskrive fra dem, men vel at handle med deres Skippere, naar de kom hid. Nøie optegner du deres Navne og Kjøbsted hver for sig; thi ellers har du Intet at korrespondere efter. Jeg vil idag om Tiden tillader det skrive Suhr til, at han lover dig de fornødne Penge til denne Reise — fuldkommen er jeg forsikret om din gode Økonomie — og ønsker gjerne at du medio Augusti kunde blive klar at forlade Kjøbenhavn. Nu ventes den agende Post imorgen hid. Hos ham vil jeg søge mig underrettet, hvormeget det vilde koste, naar du med ham tog overland; thi naar Forskjellen ikke blev for stor, var det baade sikrere og vilde meget i mine Tanker fornøie dig at komme gjennem Sverige som Reisende. Uagtet du er ung, vil enhver mødende Gjenstand oplive dine Tanker, der altid har været fornuftige, og kunde denne Hjemtur noget vederlægge din forrige Stillesidde. Med næste Post skal du faa vist Bestemmelse herom. Imidlertid er det vel bedst, du strax taler med Professoren om min Bestemmelse med din Hjemreise og skulde han endskjøndt fordre Betaling til Micheli, vil jeg ikke se derpaa.

Jeg ved da Intet nu uden de kjærligste Hilsener fra os alle og uafadelig er jeg din . . . . Moder

M. E. sal. Holter.

VII.

d. 5te Juli 99.

Min bedste Iver.

Har du vel et Fruentimmer til Ven i Baghaand, nemlig en Kone af Smag og tarvelig Fornuft, da overlader jeg dig herved den Kommission at forskaffe mig til din Søster en net moderne Kurve-Vugge, istandsat med Gardiner for som den bør være. Dækken at brede over har hun. Næste Post skal jeg sende dig en liden Prøve af Tøiet i hendes Barsel Seng.¹⁴ Omtrent af samme Slags tror jeg, Gardinen om Vuggen skulde være. Dog overlades det Alt til den, du overdrager det til, Dog bedst at Alt bliver sat der i brugelig Stand. Alene maa jeg erindre — du kjender mig — jeg vil gjerne skaffe Alt til Anstændighed, men at indføre Pragt og Overdaad er mig imod. Naar jeg sender Prøven skal jeg anvise Penge dertil. Din Søster er idag meget syg, saa de har været lidt i Bekymring derfor. Nu er da endeiig N. A. Christ.¹ afseilet til Emden. Lev vel, bedste Iver, og altid din

M. E. sal. H.

Fortsættelse d. 19de Julij 99.

Vuggen sørger du for og fortil er der Gardiner for. Gr[ethe] er nu Gud ske Tak frisk. Jeg skal spise hos hende iaften tilligemed Thor Chrit[ensen] og hans Kone.¹ Holters Folk er her nu og bliver her maaske 8 Dage. Indlagt sendes dig, gode Iver, 20 rd. Det er godt at have en Skilling iblandt, som ikke saa nøies tælles. — Adjø! Gud bevare dig. Vær forsigtig paa dine Reiser i Et og Alt.

M. E. sal. H.

VIII.

d. 19de Julij 99.

Kjæreste Iver.

Igaar tilskrevet dig saavel med G. Wulfsberg¹⁵ som med Skpr. Petersen, med hvilken sidste fulgte 3 røgede Laxer, som du efter Behag borgiver. Maaske du ikke modtager dette før

din Reisetur til de danske Kjøbsteder, — sker det, saa har du i mit sidste seet, at jeg har bestemt 40 à 50 til 60 rd., som du til denne Reise kan disponere over, og ved jeg vist, min dyrebare Iver, hver Skilling bliver vel anvendt, derom kan jeg ikke tvivle. Din Beretning, at du tiltror dig i de tvende læste Sprog at kunne skrive Breve, det er det, hvad jeg ønsker; thi Smaafeil i Kjøbmandsbreve i fremmed Sprog kommer aldeles ikke i Betragtning, og Udlændinger er fuldkommen tilfreds med at læse sit eget Sprog endog med store Mangler, da det er en af de største Costymer [p: Coutumer] for Handelen at holde sin Correspondence skjult, og hvorledes kan man det, naar Brev skal læses og udfærdiges af Uvedkommende. Og troe, min Iver, det skulde maaske været bedre endnu for min engelske Handel, ifald aldrig den himmelhøie Jan Brun¹⁶ havde dermed at bestille, uagtet jeg har betalt ham vel for at holde ham lækfrie. —

Du vil se, hvor nøie vore Tanker er overensstemmende af mit forrige Brev, hvor jeg ønsker din Hjemreise overland gjennem Sverig. Skulde det slaa feil for dig at følges med Sorenskr. Møller¹⁷, saa tag med agende Post. Saa meget i Underretning har jeg af en Ven, at en af Agendepostfører bor i Helsingør, er ung og nylig giftet sig med en gammel, rig Enke, trænger ikke til at føre denne Levemaade, men gjør det for sin Fornøielse, maaske af Lyst at være befriet saameget som muligt for sit gamle Medusahoved. Hans Navn har jeg glemt, men maa dog melde dig, at jeg helst ønskede, du tog med en anden, da den førstmeldte altid vil leve frisk, som ikke er saa godt for Passagerernes Kasse og Helbred. — Du beklager Pengenes Nedgang. Vel sandt i sig selv; men da jeg aldrig har fundet dine Udgifter anderledes end høist nødvendige, saa har jeg ikke kunnet indskrænke dem; thi et Barn som du, der anvender hver Skilling til Lærdom og Nytte, saadan maa Fornøielse i de knappeste Pengetider understøtte; thi ellers maatte al Lyst vige bort til Arbeidsomhed, og jeg skal aldrig glemme din værdige Faders Ønske at se Eder anbragte til at blive nyttige Borgere. Jeg har derfor anseet det for min vigtigste Handling at vise al Flid for [at] mine Sønner kunde med Rette erkjendes for agtværdige Efterkommere af den retskafne Meneskeven, min kjære Ole Holter. I det Øieblik føler jeg hans Savn . . . . .

Herfra til Presentkapitlet, Iver. Dette vil du ogsaa i mit forrige Brev finde erindret til os alle hjemme undtagen Skpr. Holter, St. Husman og St. Bidenkap.¹⁸ Disse 3de gav vel Caspar Noget ved sin Hjemkomst, men da jeg i denne Sommer maa understøtte Hr. Holters Folk til sin Bygning omtr. 200 r., som aldrig faaes noget for og da Handelen gaar saa slet, kan vor Bidenkap og Husman undskyldte det. Derimod kunde du til lille Bredine Wulfsberg¹⁹ bringe en smuk Ting af omtr. 8 à 10 r.s Værdi, enten et smukt Strikketøi eller og et velindrettet Syskrin. Hvad Friborgs Børn²⁰ angaar, faar du lade det fare saavel fordi de ere mange saa og . . [ulæseligt] du kan spørge N. Wulfsberg²¹ derom, da han jo staar i en vist nøie Forbindelse med den ene Datter. Hvad Justitsraad Nielsen angaar, da tror jeg det bedst passeligt ikke at give Noget; thi maaske det kunde ansees med Fortrydelse. Derimod naar du kom hjem ihøst, da at sende saavel Friborgs som Nielsens Folk noget af vor Multe-Bær indsyttet, som de saameget der sætter Pris paa og dette maatte ansees som dobbelt vel, at du endog efter det nydte Gode erindre dem. Derimod maa du endelig se at skaffe os en halv Anker med extra god Kirsebærvin og 8 Buteljer sød Likør til at have i Vinter at traktere med i vore Søndagsselskaber efter Cafeen til Fruentimmerne. Nu Papiret minder mig at slutte og gjentage Alles vor Længsel efter dig altid at leve.

Din . . . Moder M. E. sal. H.

Noter.

¹ *Lars Christensen*, skibsrheder og trælasthandler i Drammen, døbt $21/1$ 1774 i Holt og $\dagger$ $18/10$ 1855 paa Bragernes, hvor gift $27/1$ 1799 med Ole Holters datter *Grethe Holter*, db. $3/11$ 1778 og $\dagger$ $28/3$ 1854. Hans brødre var *Nils Andreas Christensen*, db. $18/2$ 1776 i Holt, skibsfører fra Drammen, og *Thor Christensen*, db. $16/2$ 1772 i Holt og $\dagger$ $14/12$ 1842 som lodsoldermand i Svelvik; gift $28/1$ 1795 paa Bragernes med *Karen Helene Lilloer*.

Disse brødre var sønner af skibsfører i Tvedestrand *Christen Thorsen* fra gaarden Tvete i Holt og *Gjertrud Larsdtr.*, og sønnesønner af *Thor Jensen*. *Tvete* og *Else Larsdtr. Birkenes*. Se forøvr. Finne-Grønn: Risør-Slegter s. 8 flg. og 47.

² *Johan Gottfried Schwencke*, f. $5/8$ 1760 paa Bragernes, hvor $\dagger$ $10/7$ 1834 som bundtmager og skindhandler, og hvor gift først $10/12$ 1785 med *Rebekka Dorothea Israelsen* og senere, $20/8$ 1794, med *Anna Margrethe Winther*. Han

- var søn af *Johan Friederich Schwencke*, f. 1731 i Flensburg og † $7/1$ 1803 paa Bragernes, hvor gift $7/3$ 1756 med *Anne Kirstine Gad*.
- ² *Caspar Lorentz Holter* var købmand og skibsrheder paa Bragernes, hvor f. $28/12$ 1779 og † $14/6$ 1810, ugift.
- ⁴ *Hans Larsen Bernhoft*, db. $25/10$ 1755 paa Bragernes, hvor gift $2/1$ 1789 med *Anne Dorothea Justsen*, da enke efter prokurator *Hans Ulrik Fyhn*, hvem hun ægtede $19/10$ 1775.
- ⁶ Landphysicus, dr. ined. *Jens Gisleen*, f. $20/6$ 1750 paa Island og † $13/3$ 1804 paa Bragernes. Se Conradine Dunker: Gamle Dage.
- ⁸ Proprietær *Anders Gabrielsen Smith* paa Strøm, f. $9/11$ 1755 og † $10/10$ 1813 paa Bragernes, hvor gift $1/10$ 1783 med *Alhed Stillesen*, f. $4/4$ 1765 og † $6/3$ 1834.
- ⁷ Grosserer i Chr.ia *Jens Ankers sønner Christian og Morten*.
- ⁸ Professor i historie *Fjergen Kierulf*, hos hvem Iver Holter boede.
- ⁹ *Thor Christensens* datter *Anne Elisabeth* blev db. $12/8$ 1798.
- ¹⁰ *Lars Moe*, købmand paa Bragernes, f. $20/6$ 1758 og begr. $2/12$ 1800; gift først med *Annechen Næs*, begr. $14/6$ 1798, 42 aar gl. og derpaa $18/7$ 1800 med *Anne Christine Holst*.
- ¹¹ Ritmester i Det grønne Corps, købmand og engelsk vicekonsul *Niels Omsted*, db. $2/12$ 1769 paa Bragernes, hvor † $14/6$ 1852.
- ¹² *Anne Christine Lillaer*, gift $20/5$ 1780 paa Bragernes med købmand *Nicolay Larsen Lund*, f. $8/5$ 1756 paa Tromø og † $25/6$ 1815 paa Bragernes. Deres ældste søn *Paul Lillaer Lund*, f. $2/6$ 1781 og † $8/11$ 1869 i Porsgrund, skibsfører og senere købmand paa Bragernes. Sønnen *Ole Holter Lund*, f. $5/11$ 1787 og † $21/5$ 1861 skibsfører, senere lodsolderland i Drammen.
- ¹³ *Jacob Wulfsberg*, f. $11/1$ 1751 i Tønsberg og † $10/6$ 1826 paa Eker som fhv. sorenskriver, justitsraad. Var byfoged i Tønsberg fra 1790, i Strømsø fra 1798 og i Christiania fra 1802 til 1809, da han blev sorenskriver i Eker, Modum og Sigdal.
- ¹⁴ *Lars Christensens* og *Grethe Holters* datter *Gjertrud Magdalene* blev db. $20/11$ 1799.
- ¹⁵ *Gregers Winther Wulfsberg*, f. $20/10$ 1780 i Tønsberg og † $23/6$ 1846 i Moss; Eidsvoldsmand, amtmand i Smaalene. Drog i 1799 til Kb.havn at studere.
- ¹⁶ *Johan Jensen Brun*, db. $16/6$ 1745 paa Bragernes; eiede den saakaldte Brunø i Drammenselven.
- ¹⁷ *Johan Collett Müller*, sorenskriver i Nordre Jarlsberg 1784—1810.
- ¹⁸ *Johan Jacob Bidekap*, brevskriverindens søstersøn, f. $5/12$ 1787 i Modum og † $10/10$ 1864, skibsfører, senere undertoldhejtent i Drammen; søn af forvalter ved Blaafarveverket *Daniel Bidekap*, gift $10/2$ 1787 paa Bragernes med *Engel Marie Røder*.
- ¹⁹ *Bredine Dorothea Wulfsberg*, byfoged Jacob W.'s datter, f. $17/1$ 1784 og † $20/4$ 1848 som ugift lærerinde ved Carl Johans Asyl paa Bragernes.
- ²⁰ Urtekræmmer i Kjøbenhavn *Jens Christopher Friborg*, f. $13/6$ 1747 og † $22/1$ 1838, gift med *Margrethe Sophie Horn*. Af deres børn blev *Johanne Severine*, f. $2/7$ 1787 i Kjøbenhavn og † $10/6$ 1863 i Chr.ia, gift med ovenn. *G. W. Wulfsberg*.

- ²¹ *Niels Wulfsberg*, byfoged Jacob W.s søn, f. ^{20/8} 1775 i Tønsberg og † ^{25/6} 1852 i Drammen som fhv. overtoldbetjent; stud. 1796, c. theol. 1801, grundlagde «Morgenbladet» 1819; bekendt for sin samfundsgavnige virksomhed. Hentydningen til hans gode bekendtskab til en af Friborgs døtre kan suppleres med at dette intet medførte udover venskab, hvorimod hans sønn, bror senere blev svigersøn der i huset.